סדרי עדיפויות / מתקפת־נגד להתערבות ביהמ"ש

הפרקליטות: העליון מפר את עקרון הפרדת הרשויות

מאת יובל יועז

כתב "הארץ" לענייני משפט

שתי החלטות בעלות אופי "חברתי" מטרתן קיבל בג"ץ בשבועות האחרונים לפני כשבועיים וחצי וחלים בית המשפט לקבל את עתירתם של הורים לילדים מוגבלים, שרשמו מהמשלה להתקבל באופן הולם את הזכות לשילוב ילדים מוגבלי לים בחינוך הרגיל בשכונה שקנטר, בהסכמת עתירה לביטול הקיצוץ בקצבאות הבטחת הכנ סה, הציא בית המשפט צו על־תנאי שרושם מהמדינה לקבוע בתוך עשרה ימים סטנדרט ליקוים אנושי בבבור", שעל פיו יהיה אפשר לקבוע אם הקיצוץ נעשה בהתאם לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

הפגמה החברתית שמפגין בית המשפט – בולל קריאתו הפומבית של נשיאו, אהרן ברק, להקיקת חוק יסוד: זכויות הבר־תיות – מעוררת, כצפוי, ביקורת מצד המשלה והכנסת, על הדר־יתו של בית המשפט לתחום קביעת המדיניות. יו"ר הכנסת, ראובן ריבלין, וחלים ליחום הפגיע במליאה ריון מיוחד בעקבות שתי החלטות. ריבלין אמר שהוא רואה בראנה את התערבות המשפטית של בג"ץ בנושאים שהם לב ליבה של הרשות המבצעת הרשות המחר קטר.

ההחלטה של השופטים רלה רחדר, אליעד ריבלין ואילה פרוקצ'יה, מחייבת את משרד האוצר ליישם את הזכות הזאת לשילוב ילדים בעלי מוגבלויות בכיתות החינוך הרגילות, ולתי קצבו "באופן הולם". השופטים לא הסתפקו באמירה כללית, וחייבו את האוצר לפעול על פי מסגרת של שרת החינוך ליסוד לנגת לשר האוצר בגיבון נתניהו, שקבע שישמש של הזאת, ברמה המינימלית, הרוש תקציב של 120 מיליון שקלים לשנת הלימודים הבטחת.

ביום חמישי האחרון נשמעה יריית הפתיחה במתקפת הנגד של המשלה שר האוצר, המר גה על התקציבים בנשיאו, שרת החינוך הרוצה המשפטי למסמ לה הנישה, באמצעות פרקליטות המדינה, בקשה לדיון נוסף בהר לטה על יישום חוק השילוב, וכן בקשה לעיכוב ביצוע. עד סוף השבוע, אם לא תוגש בקשה נוספת, שבי ההחלטה בתוקף.

בקשת המדינה לקיים דיון נוסף נסמכת על הטענה כי בית המשפט הפך לבעלים לשר אבר ראשי", ושההחלטה מהווה "שינוי מרחי בראשות בנוגע לאופן התערבותו של בית המש פט בקביעת תקציב המדינה – קביעת דף הקציבי מינימלי וכר נקרטי, עד כדי נקיבת סכום". לטענת המדינה, בית המשפט קבע הלכה פסיקה שלפיה הוא אינו נוהג להתערב באופן חלו קת הפסאבים בתכנה – כלומר, בקביעת הקצבים המדינה. הפקי־דן, נטען, הוא בבריקדת על שיקול דעתה של הרשות, שכם אז "תהיה מסמכות ביחוד", אך לא בשיטת שיקול דעתו של בית המשפט במקום שיקולה של הרשות באופן לאופן הלוקת הקצבים.

"מדת ריסטו של בית המש פט בהתערבותו באופן הקצאת הפסאבים נוגע מעיקרון הפרדת הרשויות", נכתב בבקשה לדיון נוסף. "מהנהגו של בית המשפט לכבד את רשויות השלטון האר רות והתחברה כי הליך הלוקת הפסאבים בתכנה מצוי בלב לבו של הליך הדמוקרטי. ההחלטה באופן להתנסות תקציבית למסר רה שלוגית מחייבת בפעם התק ציב למסרה אלטנית. ההבדלה בין הלוגות אלה – שהיא ענין שבמדיניות – מסורה בראש ובראשונה לרשות השלטונית".

הביקורת כלפי בית המשפט נובעת גם מהעובדה שבהחלטתו הוא מתערב בשיקולי תקציב, בשלא מוגדת בפניו התמונה הכוללת הכלאה. "נקודת מבטו של בית המשפט היא מצר בפמת. הוא רואה רק את הנגר בות הפגיעות המוגבלות בפני", ואינו יכול לראות את התמונה התקציבית בכללותה. בית המש פט אינו יכול לשקול שיקולים מקרבלבלים, הנוגעים לתמונה התקציבית הכוללת", נטען בבקר שה. "מסמכות המדברה שבית המשפט פועל בשרה התקציבי בשאין הוא מדע לכמה התקצ־בית הכוללת, היא כי מעורבותו מתחום מסרים עלולה לגרום עיוותים משמעותיים בתחומים אחרים".

המדינה גם מבחינה שהחל־טה מחייבת שינוי בסדר הע־דפות הלאומי, לאחר שקבעו הנשאבים בתכנה מצרי בלב לבו של הליך הדמוקרטי. ההחלטה באופן להתנסות תקציבית למסר רה שלוגית מחייבת בפעם התק ציב למסרה אלטנית. ההבדלה בין הלוגות אלה – שהיא ענין שבמדיניות – מסורה בראש ובראשונה לרשות השלטונית".

הביקורת כלפי בית המשפט נובעת גם מהעובדה שבהחלטתו הוא מתערב בשיקולי תקציב, בשלא מוגדת בפניו התמונה הכוללת הכלאה. "נקודת מבטו של בית המשפט היא מצר בפמת. הוא רואה רק את הנגר בות הפגיעות המוגבלות בפני", ואינו יכול לראות את התמונה התקציבית בכללותה. בית המש פט אינו יכול לשקול שיקולים מקרבלבלים, הנוגעים לתמונה התקציבית הכוללת", נטען בבקר שה. "מסמכות המדברה שבית המשפט פועל בשרה התקציבי בשאין הוא מדע לכמה התקצ־בית הכוללת, היא כי מעורבותו מתחום מסרים עלולה לגרום עיוותים משמעותיים בתחומים אחרים".

המדינה גם מבחינה שהחל־טה מחייבת שינוי בסדר הע־דפות הלאומי, לאחר שקבעו התקציבים שמשמשים לפעילויות אחרות, הוסבו בפעם למטרה שקבע בית המשפט. עוד נטען שבהחלטה נוקבע גם רף עיכוחי נמוך במיוחד, בכך שבית המש פט הסתמך על מסמכה של שרת החינוך לשר האוצר, שהוא "בג־דר הסתנות במחלך מ"ם תקצ־בי", נייר עבודה בלבד, שאינו מסמך סופי". בית המשפט מחב־קם להחדות על עיכוב ביצוע ההחלטה עד להחלטה אם יהיה דיון נוסף.

בתגובה לבקשת המדינה לדיון נוסף אמרה ליאה נתן מרציאנו, שיוצגה את העתירה לבג"ץ ועמדה בראש קבוצת הורים "שילוב מיד": "ניסיונו של האוצר, זו הפעם השלישית, לשכנע את בג"ץ לעכב את שילוב הילדים המוגבלים מלמד שאין מדובר אך בתקציב אלא בשיבוי מרד חברתי. האוצר מבחר שביכולתו להרחיק את הפגועים מהחברה הבריאה בשם 'חיסכון' בלשון, ובפעם אחר בפעם תוקע מקלות בגלגלי התהליך לשוויון חברתי".

המשתתף בהכנת הכתבה: נועם אלון

דיונים "חברתיים" בביהמ"ש העליון

24.12.2003	החלטה בנושא שילוב ילדים מוגבלים בחינוך הרגיל. בג"ץ מחייב את המשלה והכנסת לתקצב את החוק בסכום של 120 מיליון שקל לשנה
5.1.2004	בית המשפט מוציא צו על־תנאי נגד המדינה בעתירה לביטול הקיצוץ בקצבאות הבטחת הכנסה. בית המשפט מורה למדינה לקבוע בתוך 10 ימים סטנדרט ליקום אנושי "בכבוד" בהתאם לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
8.1.2004	המדינה מבקשת מבג"ץ לתן שוב בהחלטתו בענין חוק שילוב ילדים מוגבלים בחינוך הרגיל, ולעכב את ביצוע החלטתו עד להחלטה אם לקיים דיון נוסף
15.1.2004	המדינה אמורה להגיב לבג"ץ את תשובתה לצו על־תנאי, בנושא סטנדרט הקיום האנושי בכבוד

העותרים: "האוצר סבור שביכולתו להרחיק את הפגועים מהחברה בשם ה'חיסכון'"